

МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALAR FAOLIYATINI TASHKIL ETISHDA TARBIYACHINING O'RNI

Urozimbetova Sarvinoz Rustam qizi

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti pedagogika fakulteti
maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1 – bosqich talabasi*

Tangirova Ruhshona Otabek qizi

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti pedagogika fakulteti
maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1 – bosqich talabasi*

Omonturdiyeva Marjona Akrom qizi

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti pedagogika fakulteti
maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1 – bosqich talabasi*

Turdieva Dilorom Toshpo'latovna

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti pedagogika fakulteti
maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1 – bosqich talabasi*

Bahodirova Shaxina Bobirjon qizi

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti pedagogika fakulteti
maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1 – bosqich talabasi*

Annotatsiya. Mazkur maqolada maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalar faoliyatini tashkil etish, faoliyatni tashkil etishda tarbiyachining o'rni va rivojlanish markazlarida bolalar faoliyatini tashkil etish masalasi haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: tarbiya, tarbiyachi, tarbiyalanuvchi, markaz, texnika

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyev "Zamonaviy maktabgacha ta'lim sog'lom va barkamol avlodni voyaga yetkazishda muhim o'rin tutadi" deya ta'kidlaydi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning "2017-2021-yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomilashtirish chora – tadbirlari to'g'risida" gi qarori qabul qilindi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev rahbarligida 2017- yil 16- avgust kuni bo'lin o'tgan yig'ilishda maktabgacha ta'lim tizimini tarkibiy jihatdan tubdan isloh qilish, mazkur tashkilotlarga bolalarni to'la qamrab olish bo'yicha muhim vazifalar qo'yildi.

Tarixdan ijtimoiy maktabgacha tarbiyaning rivojlanishi bilan birgalikda tarbiyalash dasturi ham takomillashib boradi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarning ishini tashkil etish, unng mazmuni va metodlari yuzasidan asosiy ko'rsatmalar 1919 – yilda Maorif xalq komissiyalarining maktabgacha tarbiya bo'limining vazifasi "Oila o'chog'I va bolalar bog'chasini yuritish yuzasidan instruksiya"da bayon qilib berilgan edi. Maktabgacha tarbiya

sifatini yaxshilash uchun bolalar bog'chasining ishining ilmiy asoslangan dasturini myaratish kata ahamiyatga ega bo'ldi. Maktabgacha tarbiyachi – bu birinchi navbatda, mavjud muammolarni hal qilishda yuzaga keladigan turli tashabbuslar orqali dunyoni mustaqil ravishda o'rganish va o'zgartirishga intiladigan faol tarbiyachi bo'lishi kerak. Har bir bolaning individualligi va bolalar tashabbusini qo'llab – quvvatlashga yordam beradi.

Har xil turdagi ishlab chiqarish faoliyatiga jalb qilish – chizish, modellashtirish, loyihalash, materialning "qarshiligini bartaraf etish uchun harakat talab qladigan, bu yerda o'zboshimchalik rivojlanadi, nutqning rejalashtirish funksiyasi. Har bir faoliyat avtonomiya va tashabbusning turli tarkibiy qismlarining rivojlanishiga o'ziga xos ta'sir ko'rsatadi: 1. O'yin faoliyati va tashabbusni rivojlantirishga yordam beradi. Bu boladan individuallik, zukkolik, topqirlik, ijodkorlik va mustaqillikni talab qiladi. 2. Mehnat faoliyati – harakatning muvofiqligi va ongliligi natijaga ershishdagi qat'iylilikni shakillantirish. Boshlang'ich mehnat tpshiriqlarini bajarib, bolalar birgaikda ishlashni boshlaydilar, o'zaro vazifalarni taqsimlaydilar va bir – birlari bilan muzokaralar olib boradilar. 3. Ishlabchiqarish faoliyatida bolaning kattalarda mustaqilligi, o'zini namoyon qilishning zrur vositalarini topshga intilishi shakillanadi. 4. Muloqot(bolalar – bolalar, bolalar – ota – onalar). 5. O'z – o'zini tashkil etish izlanish va ijodiy yondashishga qaratilgan faoliyat.

Bolalarda mustaqillikni shakillantirish muammosi bugungi kun pedagogikasining eng dolzarb muammolaridan biri bo'lib kelgan va shupedagoglar o'z faoliyatini amlnday bo'lib qolmoqda. Hayot o'zining barcha ko'rinishlarida toboro rang – barang bo'lib bormoqda, odamning qoliblashgan, odatiy harakatlardan foydalanish talab etilmaydi, balki kata va kichik muammolarni hal qilishga jodiy yondashish, mustaqil ravishda yangi muammolarni qo'yish va hal qilish qobiliyati bolalar qanchalik kichik bo'lsa, ularning mustaqil harakat qilish qobiliyati shunchalik zaif bo'ladi. Ular o'zlarini nazorat qila olmaydilar, shuning uchun ular boshqalarga taqlid qilishadi va har doim ham bu misol bolaga ijobiy ta'sir ko'rsatmaydi.Uzoq vaqt davomida bola hali odam emas degan fikr bor edi. Kichkina bola – bu mustaqil fikrlay olmaydigan, harakat qila olmaydigan, kattalarning xohishiga to'g'ri kelmaydigan istaklarga ega bo'lmagan past mavjudotdir.Bola kattalar tomonidan qo'yiladigan talablarni o'z tashabbusi va musqaqilligini ko'rsatmasdan bajarishi kerak. Bolaga tashabbusni rivojlantirish uchun oddiy topshiriqlar berish kerak. Birinchidan "Men qila olmayman" degan qo'rquvni yo'q qiling, bolalarda tashabbuskorlikni rivojlantiring. Ikkinchidan qiziqarli yoki biror narsa qilishda shaxsning shaxsiy qiziqishi bo'lgan topshiriqlarni bering. Uchinchidan tashabbuslarni qo'llab quvvatlang.

Rivojlantirish markzlarida bolalarning mustaqil faoliyati uchun sharoit yaratish "kattalra va bolalar tashabbusining muvozanatiga kattalar hukmronligi va bolaning erkinligi sohalarini qat'iy ajratish orqali emas, balki sheriklik faoliyatining

moslashlashuvchan dizayni orqali erishadi, bunda ikkala tomon ham ta'lim jarayonining markaziy figurasi sifatida ishlaydi va bu yerda maktabgacha yoshdagi bolalarning muayyan guruhlarini pedagogic manfaatlari qarama – qarshi emas balki bir – biriga mos keladi.

Rivojlanish markazlaridagi tematik, didaktik materiallar bolaning ehtiyojlari va manfaatlarini qondirishga xizmat qilishi kerak. Markazlarning dizayni

estetik, bolalar uchun jozibali bo'lishi kerak va mustaqil faoliyatga bo'lgan istakni keltirib chiqarishi kerak. Guruh xonasi rivojlanish markazlarini yaratishda o'yin faoliyatining yetakchi ro'lini hisobga olish kerak.

Maktabgacha ta'lim sohasida Davlat o'quv dasturini amalga oshiruvchi pedagog bola shaxsiga hurmat ko'rsatgan holda, ta'lim va tarbiya jarayonini dastur tamoyillariga muvofiq tashkil qiladi. Pedagog ta'lim va tarbiya jarayonini rejalashtiradi bolaning har tomonlama rivojlanishiga va uning salohiyatini ochishga hissa qo'shadigan rivojlantiruvchi muhitni yaratadi.

Rivojlanish markazlari ta'lim, rivojlantiruvchi, o'qitish, rag'batlantiruvchi, uyushgan, kommunikativ funksiyalarni bajarishi zarur.

"Til va nutq" markazi.

Ushbu markazda bolalarning do'stlari orasida o'z fikrlarini ayta olishlari, mavzu asosida hikoyalar tuzish, savol-javob qilish, bolalarcha suhbatlar tashkil etish imkoniyati mavjuttur.

Markazda mavzularni tanlash huquqiga ega. Bolalar o'z holicha hikoyalar tuzish imkoniyatiga ega.

"Syujetli-ro'lli o'yinlar va drammalashtirish" markaz.

Markazni bolalar iqtidorini namoyon bo'lishiga, bolalar o'z mahoratini ko'rsatishi uchun juda qulay muhit. Ushbu markazda bolaning "Men"ini shakllantiradi. Markazdagi barcha jihozlar bolalar hayotida uchraydigan jihozlar hisoblanadi. O'yinlarda oila a'zolarining o'z aro munosabatlari aks etadi. Ular orqali axloqiy tarbiya olish imkoniyati mavjud.

"Qurilish-yasash konstruktorlash va matematika" markazi.

Ushbu markaz orqali bolalar sensor tarbiyasi va ijodkorligi rivojlanadi. Bola vazifani bajarish orqali ham qurilish-yasash, ham matematika bilan shug'ullanish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bolalar o'z ishlarini tahlil qilishni o'rganadi.

"Ilm-fan va tabiat" markazi.

Ushbu markaz nafaqat bolalarda balki, pedagoglarda ham qiziqish uyg'otadi. Markazda olib borilayotgan turli tajribalar orqali bolalar jismlarning foydali va zararli tomonlarini bilib olish imkoniyatiga ega bo'ladi.

"San'at" markzi.

Ushbu markazda bolalar kayfiyatini ko'tarish imkoniyati mavjud. Har bir bolaning ijodiy qobiliyatlari qo'llab quvvatlanadi. San'atning rassomlik,

haykaltaroshlik turlariga hamma inson uchun ham iqtidor berilmagan. Shuning uchun ham bu markazga kamroq bola qatnashishi mumkin.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki pedagoglar o'z faoliyatini amalga oshirayotgan paytda har bir narsaga ahamiyat qaratishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Sh.M.Mirziyoyevning "2017-2021-yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashirish hora tadbilari to'g'risida"gi qarori.T.:-2016-y. 26-dekabr.
2. Kayumova N.M. Maktabgacha pedagogika" . "TDPU" nashriyoti.T: 2013-y.
3. O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablar. Toshkent - 2018-y.
4. Maktabgacha pedagogika. Bediyeva M.M.
5. "Ilm yo'li" variativ dasturi. T. "San-standart". 2020-yil.